

STORTINGET

Representantforslag 223 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Ingrid Fiskaa, Lars Haltbrekken og Marian Hussein

Dokument 8:223 S (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Ingrid Fiskaa, Lars Haltbrekken og Marian Hussein om løsning for kontantutbetaling til befolkningen

Til Stortinget

Bakgrunn

De siste månedene med høye strømpriser har gitt betalingsproblemer for mange nordmenn. Sosialistisk Venstreparti og andre partier har foreslått kontantutbetalinger til husholdningene for å avhjelpe situasjonen. Selv om det har vært uenighet om størrelsesorden og avgrensning av mottakere, har det vært flertall på Stortinget for prinsippet om kontantutbetaling til befolkningen. Løsningen for strømkompensasjon ble en helt annen modell, blant annet fordi det var teknisk krevende å administrere en kontantutbetaling på så kort tid som her var nødvendig. Forslagsstillerne mener det er uheldig at mangelfull digital og monetær infrastruktur skal være en hindring for en politikk som et flertall på Stortinget har ønsket, og som potensielt kunne gitt en strømkompensasjon som var mer sosialt rettferdig og ikke påvirket insentivene for energisparing.

Forslagsstillerne viser til at problemstillingen med kontantutbetaling har vært aktuell flere ganger i senere tid. Etter den første nedstengningen under koronautbruddet var det mange som måtte vente lenge på å få utbetalt støtte fra Nav gjennom de nye ordningene. Kontantutbetalingen til bedriftene gjennom kompensa-

sjonsordningen gikk noe raskere, selv om det også her manglet infrastruktur for betaling før ordningen ble opprettet – da ved hjelp av Finans Norge og de private bankene. I andre land, for eksempel USA, har man benyttet kontantutbetalinger (i form av bankinnskudd og sjekk/debetkort i posten) til befolkningen som avhjelpende tiltak under koronapandemien.

Forslagsstillerne viser til at det også fremover kan oppstå situasjoner der det kan bli aktuelt med kontantutbetalinger til husholdningene på grunn av akutte økonomiske situasjoner eller som omfordelende kompensasjon for andre politiske tiltak. Det kan komme flere perioder med særskilt høye strømpriser. Den geopolitiske situasjonen nå fører til ytterligere press på flere priser, særlig energi, drivstoff og matvarer. Fremover vil det etter forslagsstillerens syn uansett være behov for kompensasjonsutbetalinger for økte miljøavgifter, for eksempel i form av en «grønn folkebonus».

Generelle kontantutbetalinger har betydelige fordelings- og miljømessige fordeler fremfor andre aktuelle grep, som å redusere avgifter eller gi støtte som utformes direkte til f.eks. bilister, slik den svenske regjeringen har foreslått i forbindelse med drivstoffprisene. Kontantutbetalinger kan avgrenses etter inntekt og derfor være ganske treffsikre fordelingsmessig. Kontantutbetalinger har også fordeler sammenlignet med generelle skattereduksjoner, da det er vanskeligere å gi skattereduksjoner med progressiv effekt nederst i inntektsfordelingen, og kontantutbetalinger er lettere å gjøre som et engangstiltak.

Forslagsstillerne peker på at en nærliggende løsning på denne utfordringen er å tilby alle norske innbyggere en konto i Norges Bank. Dette går hånd i hånd med utviklingen og utrulling av digitale sentralbankpenger som et virkemiddel for å bevare sentralbankens, og der-

med det offentlige, rolle i pengeforsyningen med kontanternes gradvise bortfall. Dersom kontanter faller bort uten at man har et digitalt offentlig alternativ, vil hele pengeforsyningen være privatisert uten at det ligger noen politisk beslutning bak dette. Innføring av digitale sentralbankpenger vil være et viktig bolverk mot private digitale pengeløsninger som nå vokser frem, enten det er kryptoaktiva eller betalingsmidler og -løsninger fra techselskaper, og vil bidra til å sikre nasjonalstatens kontroll over pengevesen og betalingssystem.

Et sentralt prinsipp ved utformingen av digitale sentralbankpenger må være å sikre folk et reelt valg om å oppbevare sine midler uten å måtte ta kredittrisiko. Et lavterskel offentlig kontotilbud med digitale sentralbankpenger virker foreløpig som den beste måten å sik-

re publikum denne muligheten på. Samtidig gir det myndighetene en enkel og effektiv løsning i situasjoner der kontantutbetaling til husholdningene er aktuelt.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen snarest mulig opprette en offentlig løsning som kan brukes til kontantutbetalinger til norske husholdninger.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at det tilbys en offentlig bankkonto til alle innbyggere i Norge.

8. april 2022

Kari Elisabeth Kaski

Ingrid Fiskaa

Lars Haltbrekken

Marian Hussein